

Az Unió Polgári Védelmi Tudáshálózat bemutatása

Presentation of the Union Civil Protection Knowledge Network

Takács Gergely t. főhadnagy
NKE Rendészettudományi Doktori Iskola
doktorandusz
Email: gergely.takacs@katved.gov.hu
ORCID: 0009-0003-2232-5041

Absztrakt:

Az Unió Polgári Védelmi Mechanizmus az egységes, uniós szintű segítségnyújtás leghatékonyabb eszköze, így a szüntelenül jelentkező régi és új katasztrófavédelmi és humanitárius kihívásokkal szembeni védekezés szükségzerűsége jogosan támaszt állandó igényt annak közös fejlesztésére. Az eredményes beavatkozást azonban megelőzik a megelőzés és felkészülés folyamatai, amelyek legalább ugyanolyan mértékben igénylik a tudományos közösség szakszerű megközelítését. Ebből a célból hozta létre az Európai Bizottság a Mechanizmust támogató Unió Polgári Védelmi Tudáshálózatot. A Tudáshálózat a hagyományos kutatóközpontoktól eltérően a különböző szakterületek összekapcsolásával kíván elősegíteni egy minél egységesebb megközelítést, lehetővé téve a tagállamok számára a legjobb gyakorlatok megosztását, stratégiák összehangolását, vagy akár közös szabványok, eljárásrendek kidolgozását, ezáltal erősítve meg a válságokra adott minél hatékonyabb, uniós szintű közös reagálási képességet. Bár hasonló kezdeményezés máshol is megjelenik, az uniós – szolidaritást és együttműködést bátorító – szellemiség egyedülállóvá teszi a már létező tudásközpontok között. A Tudáshálózat ismertetésével és egy hasonló koncepció összevetésével kívánom ezt az egyediséget és a részvételi lehetőségekre gazdagságát bemutatni.

Kulcsszavak: Európai Unió, polgári védelem, tudáshálózat, nemzetközi képzések

Abstract:

The EU Civil Protection Mechanism is the most effective instrument for delivering assistance in a coherent way at EU level, and the ever-changing challenges of old and new disaster management and humanitarian challenges justifies the constant need for its joint development. However, as effective intervention is complemented by prevention and preparedness, a professional approach from the scientific community is much needed. To this end, the European Commission has set up the EU Civil Protection Knowledge Network to support the Mechanism. Unlike traditional research centres, the Knowledge Network aims to promote a more integrated approach by bringing together different disciplines, enabling Member States to share best practices, coordinate strategies or even develop common standards and procedures, thus strengthening the capacity to respond to crises in a more coherent and jointly manner at EU level. Although similar initiatives have already emerged elsewhere, the EU - encouraging solidarity and cooperation - makes it unique among existing knowledge centres. By presenting the Knowledge Network and comparing a similar concept, I aim to illustrate this uniqueness and the richness of the opportunities regarding participation.

Keywords: European Union, civil protection, knowledge network, international trainings

2019-ben, az Unió Polgári Védelmi Mechanizmusának¹ (UCPM) jogszabályának felülvizsgálata során vezették be először az Unió Polgári Védelmi Tudáshálózat² (Tudáshálózat) koncepcióját azzal a szándékkal, hogy növelje az EU általános katasztrófakezelési képességét és kapacitását [1]. „A polgári védelmi képzések és gyakorlatok hatékonyságának és eredményességének erősítése, az innováció és a párbeszéd előmozdítása, valamint a tagállamok nemzeti polgári védelmi hatóságai és szolgálatai közötti együttműködés fokozása érdekében létre kell hozni egy uniós polgári védelmi tudáshálózatot. Ennek a hálózatnak a meglévő struktúrákra kell épülnie (...)”[1, p. 23.]. Mivel az Európai Bizottság folyamatosan igyekszik a katasztrófákkal kapcsolatos megelőzési, felkészülési, reagálási és újjáépítési tevékenységekre fordított költségvetést minél hatékonyabban felhasználni, a jelenlegi programokra [2, p. 5.] építve azok, illetve az azokra épülő jövőbeni bővítések egyfajta „központosítását” látta célszerűnek.

Közel két évnyi konzultációkat és tárgyalásokat követően a Tudáshálózat mandátuma és szervezeti felépítése 2021 novemberében egy bizottsági végrehajtási határozatban (Határozat) jóváhagyásra került [2], majd 2021. december 7-én Janez Lenarčič, az Európai Bizottság válságkezelésért felelős biztosa fel is avatta: a platform hivatalosan létrejött. A Határozatnak megfelelően a Tudáshálózat célja az UCPM megerősítése. A hálózat összefogja a polgári védelmi és katasztrófavédelmi szereplőket, hogy együttműködjenek és tanuljanak egymástól azért, hogy megerősítsék az EU általános katasztrófakezelési képességét és kapacitását. Erre a gondolatra alapozva a Tudáshálózatot 3 különböző szerepkörrel ruházták fel. Egyfelől tudásközvetítőként működik, hozzáférhetőbbé teszi a releváns ismereteket a polgári védelem és a katasztrófavédelem szereplői számára, teret kínálva nekik a tanulásra, a közös munkára és a fejlődésre. A partnerségek elősegítőjeként a hálózat különböző szinteken aktív érdekelt feleket köt össze, a helyitől a nemzetköziig, a kormányzatitól a nem kormányzatiig, valamint a politikaitól a tudományos/elméleti és műveleti/gyakorlati szintig bezárólag. Virtuális és személyes eseményeket szervez, valamint közös és ágazatközi kezdeményezéseket finanszíroz. Innovációs katalizátorként is működik a kutatás ösztönzésével, valamint a polgári védelem és katasztrófavédelem területén megjelenő új technológiák és eljárások bevezetésének és elterjedésének elősegítésével (1. kép).

Magyar részről mind általánosan az uniós kutatási politikák [3], mind a polgári védelmi szakpolitikák tekintetében [4] készültek már felmérő és elemző kutatások. Bár általánosan az egyes keretprogramokon belül megvalósult célkitűzések és eredményességek vegyes képet mutattak, az UCPM vonatkozású együttműködési lehetőségeket és azok megvalósulását jellemzően pozitívan értékelik mind a résztvevők, mind a szervezők. Az UCPM értékelésére, egyes elemei felülvizsgálatára az Európai Unió korábban is kért már fel külső tanácsadó céget [5, 6], amely megállapításai szerint a programok a megszabott irányvonalaknak megfelelően alapvetően képesek céljukat elérni, azonban a hatékonyságnövelésre mindig van igény és lehetőség. A Bizottság részéről a folyamatos fejlesztésen és fejlődésen, hazai részről inkább a minél aktívabb, és nemzetközi (uniós) projekteken való részvétel fokozásán tud lenni a hangsúly [4, p. 136-137, 139-140].

¹ Union Civil Protection Mechanism - UCPM

² Union Civil Protection Knowledge Network, UCPKN

UCPM képzési program

Szakértők képzése a megelőzési, felkészülési és reagálási tevékenységek terén az UCPM részeként.

Figyelemfelkeltő tevékenységek

Olyan kezdeményezések, amelyek növelik a lakosság tudatosságát a katasztrófakockázatokkal és a polgári védelmi tevékenységekkel kapcsolatban a megelőzés, a felkészültség és a reagálás terén.

Polgári védelmi szakértők csereprogramja

A csereprogram lehetővé teszi a szakértők számára, hogy külföldön töltsenek el egy meghatározott időszakot a tapasztalatok megosztása és az új műveleti ismeretek elsajátítása érdekében.

Közösségi szerepvállalás

Rendszeres párbeszéd a tagállamokkal és a részt vevő államokkal, illetve más érdekelt felekkel a tudáshálózattal kapcsolatos szempontokról.

UCPM - tanulságok program

A bevetésekből és más tevékenységekből levont tanulságok és bevált gyakorlatok összegyűjtése az UCPM hatékonyságának és eredményességének növelése érdekében.

Partnerségösztönzési lehetőségek

Olyan kezdeményezések finanszírozása, amelyek a polgári védelmi és katasztrófavédelmi közösségek egymáshoz való közelítését és ezek együttműködését segítik elő.

Tudományos tanácsadás és innováció

Tudományos hálózatokkal való kapcsolat, amelyek különleges szakértelmet biztosítanak az UCPM számára, valamint ösztönzik a kutatást és az innovációt.

Polgári védelmi gyakorlatok

Olyan gyakorlatok, mint például az EU MODEX, amelyek javítják a felkészültséget, és előmozdítják az európai polgári védelmi hatóságok és csapatok közötti együttműködést.

Tematikus műhelytalálkozók és konferenciák

Konkrét létező vagy felmerülő igények és kockázatok köré épülő tanulási és hálózatépítési lehetőségek.

E-mail

echo-CP-knowledge-network@ec.europa.eu

Platform

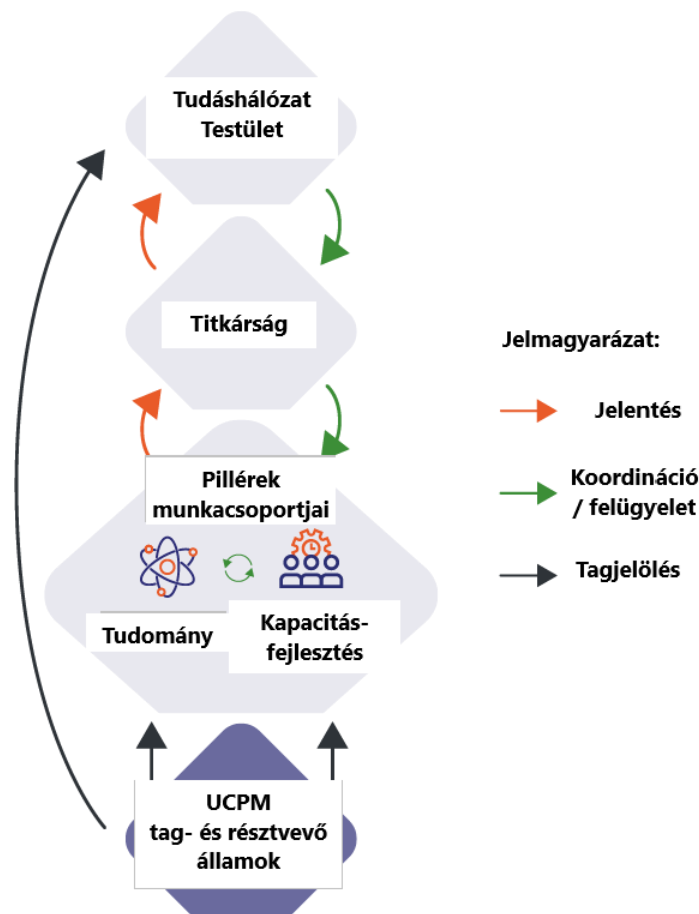
civil-protection-knowledge-network.europa.eu

1. kép A 3 fő szerepkör programjai [7, p. 2]

A Tudáshálózat kapcsán felsorolt kezdeményezések, illetve programok alapjaiban ugyanazok maradtak, amikkel külön-külön eddig is találkozni lehetett. Csupán annyi történt, hogy ezeket egy ernyő alá helyezték, hogy egy közös platformon a katasztrófavédelem vonatkozásában bármilyen szintű érdekelt fél bekapcsolódhasson a tudáshálózat működésébe.

Ez az inkluzivitás az, ami okán nem csak határon átnyúló, nemzetközi programokra láthat rá a Bizottság, hanem a nemzeti kezdeményezések szereplői is teret kapnak a tapasztalataik, tudásuk, legjobb gyakorlatuk vagy tudományos eredményük bemutatására.

A Tudáshálózat a következőképpen épül fel (2. kép): az eredeti egyszerűsítési célnak eleget téve 4 nagyobb szervezeti egységről beszélhetünk. A Tudáshálózat Tanácsa elsősorban stratégiai fórumként működik, tanácsot ad az Európai Bizottságnak a tudáshálózat stratégiai irányvonalával kapcsolatban, és felügyeli annak működését. A testület a Bizottság és minden uniós tagállam egy-egy képviselőjéből áll. A Testület elnöke a Bizottság, társelnöke pedig az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét betöltő tagállam. A testület felülvizsgálja, ellenőrzi és biztosítja, hogy a tagok betartják a tudáshálózat szabályait és politikáit, és jóváhagyja a Tudáshálózat éves jelentését. A Titkárság mintegy összekötő kapocsként működik a Tanács és a tudáshálózat munkacsoportjai között, koordinációs és információmenedzsment feladatokat végez. A tudáshálózatnak két "pillére" van: a kapacitásfejlesztés és a tudományos pillér.

2. kép A Tudáshálózat felépítése [14, p. 14]. Fordította: a szerző.

2. A KÉT PILLÉR

A kapacitásfejlesztési pillér olyan meglévő programokra és projektekre összpontosít, mint a megelőzéssel és felkészültséggel kapcsolatos kezdeményezések, a tudáshálózati partnerségek, a szakértői csereprogram, illetve a UCPM képzések és gyakorlatok [2, p. 11.]. A magyar katasztrófavédelemben ez utóbbi kapja a legnagyobb hangsúlyt, az új képzési struktúra [8] elindulásával³ pedig az ezekben való részvétel tovább erősíthető.

Ennek kapcsán azonban tekintetbe kell venni, hogy a Bizottság a jövőben a kiválasztás és értékelés módszertanára fogja helyezni a hangsúlyt. Az adott képzésekre nem csak a jelölt beosztása és katasztrófavédelemben betöltött szerepe (pl. modul⁴ tagja, szakértő, csapatvezető stb.) kerül szigorúbb megítélés alá, hanem a jelölt megfelelő motiváltsága is, amelyet a jelentkezési lapon lesz kötelező feltüntetni.

Ennek apropója a már korábban elhangzott konferenciák alapján az, hogy a Bizottság olyan szakembereket kíván képezni és képzésre engedni, akikkel kapcsolatban az adott küldő ország tudomásul veszi, hogy a lineáris képzési struktúra legvégén (EU MODEX terepgyakorlat) a Polgári Védelmi Eszköztárba⁵ kell, hogy regisztrálásra kerüljenek⁶. A kiválasztás célirányos jellege magával fogja vonni az értékelések egyszerre komplikáltabb, személyesebb és a későbbiekben

³ Az Európai Bizottság képviselőjének 2023. május 25-i, online Nemzeti Tréning Koordinátorok Ülésén elhangzott állásfoglalása szerint 2023 szeptemberétől.

⁴ Segítségnyújtás során alkalmazható eszköz, személyzet, csapat, vagy szakértő

⁵ European Civil Protection Pool, ECPP

⁶ Ez a koncepció azonban még kidolgozás alatt áll.

meghatározóbb jellegét is, azaz egy komolyabb negatív visszacsatolás könnyen jelentheti a szakértő képzési folyamatának végét.

Ezek az új szempontok mind a bevethető („deployable”) és a nem-bevethető („non-deployable”) szakértőknek szóló tanfolyamokra is vonatkoznak. Újdonság azonban az online részvétel erősítése, a kurzusok önálló e-learninggel, majd webináriumokkal való elindítása a személyes részvételű foglalkozások előtt. Összességében a Bizottság a tanfolyamok eddigi, kvázi ad-hoc jellegén túlmenően egy céltudatosabb és a szakértőkkel hosszú távra tervező képzésre kívánja helyezni a hangsúlyt. A kapacitásfejlesztéshez, azaz a minél magasabb szintű kompetenciákkal bíró szakértők képzéséhez az EU MODEX keretén belül megrendezésre kerülő törzsvezetési-, terep- és teljes körű gyakorlatok is hozzájárulnak, az ezeken való részvételt érdemes jó előre betervezni⁷, mivel kérés esetén keretükben akár ENSZ INSARAG minősítésre is sor kerülhet.

Összességében a Bizottság a kapacitásfejlesztési pillérrel azt kívánja elérni, hogy a polgári védelem és a katasztrófavédelem érdekelt feleinek egyéni és kollektív kapacitását az alábbiak révén tudja fejleszteni [9]:

- lehetőség biztosítása, hogy a polgári védelem és katasztrófavédelem érdekelt felei fejlesszék és megosszák tudásukat és képességeiket egyéni, szervezeti és rendszerszinten,
- a tanulságok, a bevált gyakorlatok és a legújabb innovatív megoldások beépítése a felkészülési folyamatba, hogy az UCPM kapacitások hatékonyak és jól felkészültek legyenek a gyors bevetésre,
- a kutatás és az innováció átültetésének támogatása a polgári védelmi és katasztrófavédelmi tervezésbe és műveletekbe,
- az UCPM érdekelt feleinek (akár forgatókönyvekkel való) felkészítése a több veszélyhelyzetet tartalmazó, ágazatközi és határokon átnyúló eseményekre,
- a polgári védelem és a humanitárius segítségnyújtás érintettjei közötti kapcsolatok erősítése, különösen a katasztrófákra való felkészülés terén,
- illetve a regionális, nemzeti és helyi szintű kapacitásfejlesztési tevékenységek bemutatása.

Megítélésem szerint a tanfolyamokon történő online és személyes részvétel nem csak kiemelt fontossággal bír, hanem a legkönnyebben elérhető és legcélszerűbb módja annak, hogy a magyar szakemberek az uniós katasztrófavédelmi együttműködéssel kapcsolatos szakmai és elméleti tudásukat naprakészen tartásák. A nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás során alkalmazott folyamatok megismerése egyszerre segíti elő a hatékonyabb munkavégzést és kapcsolatépítést, amely a kapacitásfejlesztés legfőbb céliránya.

A tudományos pillér célja, hogy összehozza a tudományos köröket, a gyakorlati szakembereket és a döntéshozókat a multidiszciplináris, ágazatközi és határokon átnyúló együttműködés érdekében. A Határozatnak megfelelően „a tudományos pillérnek az uniós mechanizmust támogató meglévő tudományos struktúrákra és hálózatokra kell épülnie és integrálnia kell azokat, különös tekintettel az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja által irányított katasztrófakockázat-kezelési tudásközpontra, valamint a Horizont Európa vonatkozó programjaira (...)” [2, 11.]. A tudományos tevékenységét a 2015-ben létrehozott Katasztrófakockázat-kezelési Tudásközpont⁸ irányítja. Ez a központ egyesíti a bizottsági és nem bizottsági szakértőket és tudósokat, hogy tudományos eredményeikkel a szakpolitikai döntéshozatalt elősegítsék a már meglévő tudományos struktúrákra, hálózatokra épülve és azokat integrálva.

⁷ A 2022. és 2023. évi gyakorlatokra és a HUSZÁR Mentőcsapat 2023 októberi minősítésére már fél-másfél évvel előtte, 2021 őszén kellett jelentkezni.

⁸ Disaster Risk Management Knowledge Centre - DRMKC.

A tudományos ismeretek a Bizottság megítélése szerint is alapvető szerepet játszanak a megelőzésben, a vészhelyzetekre való felkészülésben és a jobb katasztrófa-elhárítás tervezésében: az adatgyűjtésben és az elemzésben, az iránymutatásokban és szabványokban, illetve a katasztrófa során bekövetkező események jobb előrejelzését szolgáló modellezésben. A különböző szakértelmek integrálása nélkülözhetetlen a kockázatok hatékony azonosítása, elemzése és feltérképezése szempontjából. Ugyanígy a lakossági riasztórendszerek fejlesztése pedig felbecsülhetetlen értékkel bír, hogy a megelőzéssel, felkészüléssel, és reagálással (költség)hatékonyabban lehessen védekezni. Bár a tudomány számos módon támogatja a katasztrófavédelmet⁹, a Bizottság is belátja, hogy tudományos ismeretek integrálása és alkalmazása a katasztrófavédelemben azonban nem mindig egyszerű, hiszen a tudományos ismeretek különböző nemzeti, tudományos és műszaki közösségekben találhatók, és a döntéshozókkal a tudományos közösség számára nem mindig könnyű a megfelelő szinten és időben egyeztetni.

A tudáshálózat a katasztrófakockázat-kezelés valamennyi szakaszában fokozni fogja a meglévő és fejlődő tudományos ismeretek felhasználását és megosztását, különösen az alábbiak révén [10]:

- több lehetőséget biztosít a tudományos közösség számára, hogy konstruktív párbeszédet és együttműködést folytasson a gyakorlati szakemberekkel, a politikai és döntéshozókkal, és fordítva,
- magas minőségű adatok és elemzési eszközök bocsátása az UCPM-tagállamok és a részt vevő államok, valamint a közösség rendelkezésére a tényeken alapuló döntéshozatal és műveletek megkönnyítése érdekében,
- arra törekszik, hogy a tudományos ismereteket könnyen hozzáférhetővé és működőképessé tegye, hogy azok megfeleljenek a különböző érdekelt felek igényeinek.

A tudáshálózat tudományos tevékenységének pillérét azért hozták létre, hogy olyan teret biztosítson, ahol tudósok, gyakorlati szakemberek, döntéshozók és politikai döntéshozók azért találkoznak, hogy megismerjék, megosszák, használják és továbbfejlesszék a meglévő tudományos ismereteket, tanuljanak egymástól, és hatékonyabban megelőzzék a katasztrófákat, időben felkészüljenek és reagáljanak rájuk. Ez a tér egy olyan nyitott közösséggé kíván válni, ahol mindenki hozzájárulhat ötleteivel, új tudományos vitákat lehet elindítani, és közösen lehet alakítani a jövőbeli fejlődést.

3. HASONLÓ KEZDEMÉNYEZÉS

A Tudáshálózat multidiszciplináris szellemisége, hogy egy keretrendszeren belül központilag támogatott módon járuljon hozzá a tudományos közeg a képességek és kapacitások fejlesztéséhez, nem újkeletű. Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete Kiválósági Központjai¹⁰ (Központok) a szövetségen belüli szakértelmek speciális központjaiként szolgálnak, amelyek mindegyike a modern biztonsági kihívások szempontjából kulcsfontosságú területekre összpontosít [11]. A Központok nemzetközi katonai szervezetek, melyek NATO tagországok és partner országok katonai vezetőit és specialistáit oktatják és képezik [12, p. 142.]. Ezek a NATO-tagállamok által létrehozott központok létfontosságú szerepet játszanak a tagállamok közötti együttműködés, innováció és interoperabilitás előmozdításában. A Központok különböző területekre - például a kibervédelemre, a terrorizmus elleni küzdelemre és a stratégiai kommunikációra - összpontosítva járulnak hozzá a szövetség alkalmazkodóképességéhez és hatékonyságához, hogy kezeljék a mindenkori fenyegetéseket. Érdekesség, hogy Magyarország is ad otthont ilyen Központnak, a Katonai egészségügyi Kiválósági Központ 12 ország vonatkozó minisztériumaival 2009 októberében került

⁹ Az árvizek hatásainak előrejelzése, a földrengésekkel szemben ellenállóbb épületek tervezése, világvárművek modellezése stb.

¹⁰ North Atlantic Treaty Organisation Centres of Excellence – NATO COE

megalapításra [13], amely szakértői a szakmai konferenciákon való részvétel mellett gyakorlatokon is sajátítanak el ismereteket [12, p. 150-151.].

A kutatás, a képzés és a legjobb gyakorlatok cseréje révén ezek a központok fokozzák a NATO kollektív képességeit, elősegítve egy rugalmasabb és együttműködőbb biztonsági környezet kialakulását. Ezek a központok a saját területükön belüli speciális tudás, szakértelem és legjobb gyakorlatok összegyűjtésének és terjesztésének fókuszpontjaiként szolgálnak. Elősegítik a NATO-tagországok közötti együttműködést és információcserét, gyakorlatilag olyan hálózatot, csomópontokat hoznak létre, amelyben a nemzetek közösen profitálhatnak a közös meglátásokból, kutatásból és képzésből. Egy Központ adott szakterületen működik, mely a Szövetség rendszerén belül máshol, ehhez hasonló szervezeti formában nem jelenik meg – vagyis a tudásközpontok, az erőforrások és képességek megkettőződését kerülik el [12, p. 146].

Összehasonlításképpen: az Európai Unió nem rendelkezik a Központok közvetlen megfelelőivel, azaz az EU-tagállamok által a biztonság és a védelem egyes területeire létrehozott speciális központokkal. Vannak azonban olyan uniós ügynökségek és kezdeményezések, amelyek különböző területeken szolgálnak tudásközpontokként. Bár ezek¹¹ nem hasonlíthatók össze közvetlenül a Központokkal, mégis fontos kérdésekben töltenek be konkrét és kulcsfontosságú szerepeket az EU-n belül.

A fentiek fényében megállapítható, hogy a Kiválósági Központok és a Tudáshálózat célkitűzései hasonlóak, mégis komoly különbség található az általuk megszerezni és birtokolni kívánt tudásanyag megosztásában. Míg a Központok a NATO tagországok szakértői részére zártkörűen, és olyan képzési tanfolyamokat hirdetnek meg, amelyek gyakorlati felhasználása speciális körülményekhez kapcsolható, addig a TH nyíltan, minél több részes fél (polgári védelmi feladatokat ellátó szervek, nem kormányzati szervek, egyetemek, piaci szereplők) bevonásával igyekszik nem csak saját kutatói bázisát növelni, hanem a felhalmozott tudást is minél hatékonyabban bárki számára elérhetővé tenni. Bár a TH egyes képzései ugyanúgy sajátos, szűkebb szakértői közegehez szólnak, az azokon való részvételi lehetőség a kiválasztási– jellemzően a nemzeti tréning koordinátorok belátására bízott – módszerek függvényében szélesebb rétegnek biztosított.

4. STRATÉGIAI TERV

A 2022-2026-os stratégiai terv [14, p. 4-13] felvázolja a tudáshálózat helyzetét a tágabb értelemben vett polgári védelmi és katasztrófakockázat-kezelési rendszerben, és meghatározza a hálózat jövőképét, küldetését és a következő öt évben megvalósítandó stratégiai céljait. A stratégiai célok és a hozzájuk tartozó teljesítménymutatók keretében konkrét célkitűzéseket is meghatároz, amelyek lehetővé teszik a stratégia végrehajtása során elért sikerek mérését. A Terv három nagyobb területre összpontosít: erősebb közösség, tudás megosztása, és kiemelt kutatások.

Az erősebb közösség megteremtésének jegyében a cél az együttműködés fokozása a tudományos közösség, gyakorlati szakemberek, szakpolitikai és döntéshozók között; a polgári védelem és a katasztrófakockázat-kezelés szereplői közötti kommunikáció és partnerség építés megkönnyítése a különböző szinteken és szakterületeken keresztül; számukra egy külön kommunikációs és együttműködési tér létrehozása; illetve egy olyan befogadó közösség létrehozása, amely a formális struktúrákon túl egymás közötti támogatást és együttműködést kínál.

A tudás megosztása és a tanulás támogatása a veszélyhelyzetek megelőzését, az azokra való felkészülést és a hatékony reagálásra irányuló kollektív kapacitás megerősítését jelenti. A Tervben

¹¹ Európai Unió Kiberbiztonsági Ügynökség (ENISA), Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ (ECDC), Európai Unió Műholdközpontja (EUSC), Európai Unió Biztonsági Tanulmányok Intézete (EUISS) stb.

foglaltak szerint lehetővé kell tenni a szakértelmek, tapasztalatok és bevált gyakorlatok minél könnyebb megosztását; a magas színvonalú képzések biztosítását; a kapacitások koordinációjának, együttműködésének, kompatibilitásának és komplementaritásának fokozását a több veszélyforrásra, illetve ágazatközi és határokon átnyúló katasztrófákra való felkészülés érdekében; továbbá az EU által finanszírozott katasztrófavédelmi programok releváns tevékenységeinek és eredményeinek nagyobb láthatóságának támogatását és az azokhoz (projektekhez) való hozzáférés megkönnyítését.

A harmadik területen, bár a Terv konkrét célkitűzésként hivatkozik erre is, ugyanolyan általános megfogalmazásban csomagolja be, hogy miket kíván elérni az elkövetkező években. Ezek között szerepel a tudományos és kutatási igényeinek azonosítása és beépítése a nemzeti és nemzetközi kutatási menetrendekbe; a tudományos ismeretek fejlesztésének, megosztásának és felhasználásának erősítése a katasztrófakockázat-kezelés valamennyi szakaszában; továbbá a tudományos közösség és az UCPM operatív szereplőinek összekapcsolása.

5. KÖVETKEZTETÉS

A fentiek alapján érzékelhető, hogy a Bizottság a katasztrófavédelem különböző diszciplínáinak központosításával és a jövőbeni tervek meghatározásával komolyan szándékozik egy európai, befogadó tudományos közösséget létrehozni.

A részvételi lehetőségek számosak: publikációs lehetőségek a Tudáshálózat hírlevelében (BM OKF főigazgató-helyettesi szervezeti egységek, Kommunikációs Szolgálat, NKE Katasztrófavédelmi Intézet, KTT körében köröztetve) és a webes platformon, a szakmai közösségekhez való online csatlakozás; a mindenkorai témák függvényében a különböző munkacsoportokban való részvétel kijelölés alapján; a “Fiatalok a polgári védelemben” tanulmányutak; a UCPM képzések, tanfolyamok, gyakorlatok; a szakértőcsere-program; különböző projekteken való részvétel¹². Mivel a jövőben Bizottság elvárja, hogy a tagországok a pillérekhez egy-egy kapcsolati pontot rendeljenek, a szakmaiság fényében véleményem szerint a tudományos pillér kapcsolati pontját illetően a Katasztrófavédelmi Tudományos Tanács (esetleg a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ) kell, hogy javaslattal éljen.

A rendvédelmi szervezetnél a vezetői döntések, állásfoglalások nagyban befolyásolják a nemzetközi közösséggel folytatott együttműködés és közös munka lehetőségét vagy irányvonalát, az ezekben rejlő lehetőségek ismerete nem szabad, hogy kárba vesszen. Bár egyes nemzetközi munkafolyamatokban (képzések, tanfolyamok) folytonosan, illetve növekvő mértékben (gyakorlatok, kiküldetések¹³) vesz részt a magyar katasztrófavédelem, a tudományos területen való szerepvállalás tekintetében is van hely bővítésre. Az esetlegesen korlátozott részvétel is hozzájárulhat a mindenkorai kedvezőbb nemzetközi megítéléshez, a jelenlegi tudás kiszélesítéséhez és így közvetve a hazai katasztrófavédelmi tevékenységek hatékonyabb végrehajtásához.

¹² Pl. „Project Explorer”, DRMKC – Disaster Risk Management Knowledge Centre.
<https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/knowledge/project-explorer>

¹³ pl. a 2023 februári törökországi földrengéssel kapcsolatos, uniós polgári védelmi csapat tagjaként való szakértői részvétel

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] „Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/420 határozata (2019. március 13.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló 1313/2013/EU határozat módosításáról”, EUR-Lex. [Online]. Elérhetőség: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/AUTO/?uri=uriserv:OJ.LI.2019.077.01.0001.01.HUN&toc=OJ:L:2019:077I:TOC> (2023.11.18.)
- [2] „A Bizottság (EU) 2021/1956 végrehajtási határozata (2021. november 10.) az uniós polgári védelmi tudáshálózat létrehozásáról és szervezetéről”, EUR-Lex. [Online]. Elérhetőség: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/AUTO/?uri=uriserv:OJ.L_.2021.399.01.0001.01.HUN&toc=OJ:L:2021:399:TOC (2023.11.18.)
- [3] G. Pörzse, "A kiválósági hálózatok és az integrált projektek szerepe az Európai Unió kutatási politikájában", *Magyar Tudomány* 172, no. 2, pp. 217-227, 2011. ISSN 0025-0325.
- [4] J. K. Plébán, Á. Muhoray, "Mentőszervezeti fejlesztési keretek az európai uniós polgári védelmi szakpolitika tükrében," *Bolyai Szemle* 26, no. 1, pp. 125-142, 2017. ISSN 1416-1443.
- [5] European Commission, Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO), "Interim evaluation of the Union Civil Protection Mechanism, 2014-2016 – Final report," Publications Office, 2017. [Online]. Elérhetőség: <https://data.europa.eu/doi/10.2795/157863> (2023. 11. 19.)
- [6] European Commission, Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO), "Study on the Union civil protection mechanism training programme," Publications Office, 2019. [Online]. Elérhetőség: <https://data.europa.eu/doi/10.2795/612693> (2023. 11. 19.)
- [7] "UCPKN General Factsheet (HU)," European Civil Protection Knowledge Network. [Online]. Elérhetőség: <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2022-07/UCPKN%20General%20Factsheet%20%28HU%29.pdf> (2023. 11. 19.)
- [8] "DG ECHO Training Brochure" European Civil Protection Knowledge Network. [Online]. Elérhetőség: https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2023-11/DG%20ECHO%20Training%20Brochure%20-%20final_16nov.pdf (2023.11.20.)
- [9] "Capacity Development," European Civil Protection Knowledge Network. [Online]. Elérhetőség: <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/knowledge-network-capacity-development> (2023.11.20.)
- [10] "What is the Science Pillar?" European Civil Protection Knowledge Network. [Online]. Elérhetőség: <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/knowledge-network-science/what-science-pillar> (2023.11.20.)
- [11] "NATO Centers of Excellence," NATO. [Online]. Elérhetőség: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_68372.htm (2023. 11. 19.)
- [12] K. Kralovánszky, "NATO Kiválósági Központok és a transzformáció: NATO Kiválósági Központok és a transzformáció," *Hadtudományi Szemle* 9, no. 4, pp. 141-153, 2016.

- [13] "Memorandum of Understanding between the Medical Component Command and the Multinational Medical Coordination Centre," NATO Centre of Excellence for Military Medicine (MILMED COE). [Online]. Elérhetőség: <https://www.coemed.org/files/MILMED%20COE%20OPS%20MOU.pdf> (2023. 11. 19.)
- [14] "UCPKN Strategic Plan 2022-2026," European Civil Protection Knowledge Network. [Online]. Elérhetőség: [https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2022-07/UCPKN Strategic-Plan-2022-2026.pdf](https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2022-07/UCPKN%20Strategic-Plan-2022-2026.pdf) (2023.11.20)